

Generella riktlinjer för förskrivare av hjälpmedel

[Arbetsgivarens ansvar](#)

[Avvikelser](#)

[Beslutsstöd för prioriteringar vid förskrivning av hjälpmedel](#)

[Begränsningsåtgärder \(ex larm, sänggrindar, bälten\)](#)

[Byte av hjälpmedel](#)

[Dubbelutrustning/trippelutrustning](#)

[Enkla produkter](#)

[Funktionskontroll](#)

[Förbrukningsmaterial](#)

[Förlust eller skada på ett förskrivet hjälpmedel](#)

[Förskrivningsrätt](#)

[Försäljning](#)

[Hjälpmedel för barn](#)

[Hjälpmedel för motion, sport och hobby](#)

[Hjälpmedel i förskola och skola](#)

[Hjälpmedel till föräldrar med funktionsnedsättning](#)

[Individuell behovsbedömning och prioritering](#)

[Informationsöverföring](#)

[Kostnadsansvar för hjälpmedel](#)

[Länssortiment](#)

[Patientens ansvar](#)

[Riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning](#)

[Rådgivning av hjälpmedelskonsulent](#)

[Specialanpassning av hjälpmedel](#)

[Särskild förskrivning - Länshjälpmedelsgrupp](#)

Förskrivning från specialistenhet

[Hörhjälpmedel och hörseltekniska hjälpmedel](#)

[Synhjälpmedel](#)

Särskilda förhållanden

[Hjälpmedel till asylsökande och flyktingar](#)

[Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i annat landsting och besöker](#)

[Norrbotten](#)

[Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annan ort inom länet](#)

[Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annat landsting](#)

[Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i kommunernas särskilda boen-
deformer och besöker närstående](#)

[Hjälpmedel vid resor utomlands](#)

[Hjälpmedel till fritidsbostad](#)

[Hjälpmedel till svensk medborgare bosatt i utlandet och vid vistelse utomlands](#)

[Hjälpmedel till utländsk medborgare bosatt och/eller arbetar i Sverige](#)

[Hjälpmedel till utländsk medborgare på tillfälligt besök](#)

[Hyra av hjälpmedel för privatpersoner](#)

[Personer som flyttar inom länet](#)

[Personer som flyttar till annat län](#)

[Personer som flyttar till länet](#)

[Personer som flyttar till annat land](#)

Arbetsgivarens ansvar

Arbetstekniska hjälpmedel

Arbetstekniska hjälpmedel kan inte förskrivas som personliga hjälpmedel.

Utrustning

Hjälpmedel som används som utrustning i verksamheten betraktas inte som personliga hjälpmedel. Dessa produkter är verksamhetens ansvar.

Avvikelser

All hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att rapportera negativa händelser, tillbud, och risker som avvikelser enligt rutiner i respektive verksamhet.

Begränsningsåtgärder

Åtgärder som larm, sänggrindar och bälten får inte användas i syfte att frihetsberöva en person men däremot som skydd eller hjälpmedel när den enskilde samtycker till åtgärden. Beslut måste fattas i varje enskilt fall utifrån den enskildes behov och vad han eller hon uttrycker. Personer med nedsatt beslutsförmåga har inte alltid förmåga att uttrycka sitt samtycke utan visar genom sina reaktioner hur de upplever en viss åtgärd. Det innebär att personen inte har förmåga att tillfullo själv bestämma. Det är beslutsförmågan man ska fokusera på och försöka hjälpa personen i aktuell situation och det skall vara vägledande för ställningstagande om huruvida samtycke föreligger eller inte. Hjälpmedel i syfte att rörelsebegränsa en person får aldrig användas för att kompensera brist på personal, bristande utbildning hos personalen eller brist i lokaler eller utrustning.

Beslutsstöd för prioriteringar vid förskrivning av hjälpmedel

Prioriteringsordningen vid förskrivning av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning finns angiven i den hjälpmedelspolicy som är gemensam för kommunerna och landstinget i Norrbotten. Det är den etiska plattformen som är beslutad av riksdagen och hjälpmedelspolicy som ska ligga till grund för prioriteringsordningen och de riktlinjer som gäller i länet. I riktlinjerna finns det angivet avgränsningen till patientens eget ansvar.

[Beslutsstöd](#)

Byte av hjälpmedel

Byte av hjälpmedel kan göras om behovet har förändrats eller om ett annat hjälpmedel avsevärt bättre motsvarar personens behov och ger avsevärt bättre nytta.

Vid byte av hjälpmedel tillämpas gällande riktlinjer.

Dubbelutrustning/trippelutrustning

Dubbelutrustning av hjälpmedel som fyller samma funktion kan endast förskrivas i undantagsfall. Vid frågor kan hjälpmedelskonsulent kontaktas.

Enkla produkter

Enkla produkter som finns tillgängliga på öppna marknaden kan inte förskrivas.

Funktionskontroll

Förskrivarens ansvar är att kontrollera att hjälpmedlet är funktionellt innan det används på eller av patient, kontrollen ska göras enligt tillverkarens instruktioner, om sådana finns.

Socialstyrelsens föreskrifter Medicintekniska produkter 2008:1

Förbrukningsmaterial

Vid förskrivning ska patienten alltid erhålla ett komplett hjälpmedel. Därefter svarar personen själv för inköp av förbrukningsmaterial.

Förlust eller skada på ett förskrivet hjälpmedel

Förskrivaren har ansvar för bedömning/handläggning vid förlust eller skada på ett förskrivet hjälpmedel. Hjälpmedelskonsulent kontaktas för rådgivning. Inom syn- och hörselenheten utförs handläggningen inom den egna enheten.

Förskrivningsrätt

Med förskrivning avses den process som leder fram till att en person med funktionsnedsättning får låna ett hjälpmedel. Här ingår bedömning av hjälpmedelsbehov, utprovning, eventuell anpassning, information/instruktion om hjälpmedlets funktion och användning, inträning samt uppföljning och utvärdering av förskrivningen.

Förskrivningsrätten grundar sig på den formella kompetens som förskrivaren har och dennes arbetsuppgifter hos vårdgivaren. Förskrivningsansvaret innebär ett medicinskt ansvar då förskrivning av hjälpmedel är en kompensatorisk behandlingsåtgärd när andra habiliterande/rehabiliterande åtgärder inte kan ersätta nedsatt funktion eller förmåga.

Nedsatt funktion/förmåga innebär den betydande begränsning eller hinder som gör att en människa till följd av skada eller sjukdom inte kan utföra en aktivitet på det sätt eller inom de gränser som kan anses normalt i daglig livsföring.

Förskrivaren har som hälso- och sjukvårdspersonal ett yrkesansvar att vid förskrivning av hjälpmedel följa gällande lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel. Samtliga åtgärder i förskrivningsprocessen dokumenteras i patientjournalen såsom övriga hälso- och sjukvårdsåtgärder.

Förskrivning av hjälpmedel ska utgå från den enskildes behov och medinflytande.

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen och Patientlagen:

- Tillhandahållande av hjälpmedel ska planeras i samverkan med den enskilde.
- Patienten ska få information om de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning.
- När det finns olika hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning tillgängliga ska patienten ges möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Patienten ska få det valda hjälpmedlet, om det med hänsyn till hans eller hennes behov och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat.

Under vissa förutsättningar ex vid förskrivning av hjälpmedel till yngre barn måste planeringen ske i samråd med barnets ställföreträdare/vårdnadshavare.

Vid förskrivning av hjälpmedel är det viktigt att samråd sker med läkare eller annan berörd personal, detta för att tillförsäkra patienten en säker vård/ behandling.

De flesta produkter som förskrivs är medicintekniska produkter vilka omfattas av lagen om medicintekniska produkter. Avgörande är tillverkarens syfte med produkten.

Den som förskriver hjälpmedel, vilka ska brukas av en patient, ensam eller med hjälp av en anhörig eller någon annan person, ska se till att produkten är lämplig samt att patienten har tillräcklig kunskap för att kunna hantera produkten.

Utprovning och inträning av hjälpmedel bör ske i den miljö där hjälpmedlet ska användas.

Förskrivaren har ett fortlöpande uppföljningsansvar på förskrivet hjälpmedel till dess att:

- det medicinska ansvaret överrapporteras till annan förskrivare

- det vid uppföljning och utvärdering visar att målen nåtts samt att det finns överenskommelse med patienten om hur fortsatt kontakt ska ske
- hjälpmedlet återlämnats

I uppföljningsansvaret ingår även att se till att hjälpmedel återlämnas när behovet har upphört.

På grund av säkerhetsskäl får inte hjälpmedel lämnas kvar hos patienten när behovet har upphört.

Förskrivna hjälpmedel är ett lån och finns registrerade hos landstingets hjälpmedelscentral, Länservice. Samtliga hjälpmedel som hyrs av vårdgivaren ska återlämnas till Länservice för avregistrering. Vissa enklare hjälpmedel som förskrivits och köpts av vårdgivaren avregistreras inte.

Hjälpmedel förskrivs för den dagliga livsföringen och för vård och behandling.

Förskrivningsrätt för hjälpmedel avseende daglig livsföring

Förskrivningsrätt för hjälpmedel avseende daglig livsföring grundar sig på kompetens inom habilitering/rehabilitering. Förskrivaren ska kunna bedöma möjlighet till habilitering/rehabilitering före kompensatorisk åtgärd.

Förskrivningsrätt för vård och behandlingshjälpmedel

Förskrivningsrätt för vård och behandlingshjälpmedel grundar sig på medicinsk kompetens. Förskrivaren ska kunna diagnostisera/bedöma adekvat behandlingsåtgärd.

Försäljning

Hälso- och sjukvårdspersonal ska inte bedriva försäljning/uthyrning. Patienter som vill köpa hjälpmedel ska hänvisas till leverantörer på den öppna marknaden. Vissa produkter kan i undantagsfall säljas av Länservice.

Hjälpmedel för barn

Alla barn ska ges samma möjlighet att utvecklas oavsett vilken funktionsnedsättning de har. Barnhjälpmedel ska därför kompensera funktionsnedsättning och främja barnets individuella utveckling.

Barnet ska ges möjlighet att genomföra de aktiviteter som barn utför, således även leka. Detta för att barnet på alla plan ska kunna utvecklas så normalt som möjligt.

I ett litet barns normala utveckling ingår att kunna känna på olika föremål och stoppa dem i munnen och slicka på dem. Att kunna se olika former och material, kunna höra olika ljud, kunna lukta och uppleva

dofter samt vistas inom- och utomhus både sommar och vinter och då även kunna förflytta sig. Barnet ska även kunna utveckla sitt språk, sin vilja att skapa och fantisera, sin intellektuella förmåga och sin förmåga att fungera socialt.

Hjälpmedel ska vara en integrerad del i habilitering/rehabilitering av barn/ungdom med funktionsnedsättning.

Inom ramen för landstingets ansvar faller att vid behov individuellt anpassa hjälpmedel för barnets behov.

Det kan ibland bli aktuellt att förskriva två likadana hjälpmedel när man regelbundet vistas på två ställen t ex hem och skola, delad vårdnad och periodvis vistelse i familjehem (dubbelutrustning). Förskrivning av dubbelutrustning kan komma i fråga för stora tunga hjälpmedel och där transporten mellan de olika platserna inte går att lösa. Vid mycket speciella förhållanden kan det finnas behov av trippelutrustning, då ska hjälpmedelskonsulent kontaktas innan förskrivning.

Hjälpmedel för motion, sport och hobby

Hjälpmedel för motion, sport och hobby är eget ansvar och kan inte förskrivas.

Hjälpmedel i förskola och skola

Personliga hjälpmedel i skolan är det man som elev behöver för att kompensera sin funktionsnedsättning och kunna delta i undervisningen och andra aktiviteter. Sjukvårdshuvudmannen ansvarar för de personliga hjälpmedlen. Detta ansvar omfattar elever i

- förskola
- grundskola, inklusive särskola
- gymnasieskola
- högskola/universitet
- statlig och kommunal vuxenutbildning.

En skolform som inte omfattas är t.ex. folkhögskolan.

Överenskommelse har träffats mellan Norrbottens läns landsting och kommunerna i Norrbottens län. Ansvarsfördelning och definitioner bygger på slutsatserna i rapporten Vems är ansvaret för hjälpmedel i skolan?, Hjälpmedelsinstitutet (HI) 2008.

Överenskommelsen omfattar de pedagogiska verksamheter som kommunerna är huvudman för: Förskola Förskoleklass Grundskola Obligatorisk särskola Gymnasieskola Gymnasiesärskola

---

Utrustning, pedagogiska hjälpmedel och läromedel ansvarar kommunerna för. Personliga hjälpmedel ansvarar landstinget för. Personliga hjälpmedel är kompenserande för en funktionsnedsättning och alltid utprovade till en viss patient. För vuxna personer över 18 år gäller Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013.

Hjälpmedel till elever på Riksgymnasiet

Hemlandstinget har kostnadsansvar för personliga hjälpmedel till elever på Riksgymnasiet.

I god tid före skolstart bör förskrivare i NLL i samråd med Riksgymnasiet gå igenom elevens hjälpmedelsbehov. Hjälpmedlen utprovas och förskrivs på hemorten före skolstart och eleven tar med hjälpmedlen till skolorten.

Om nytt hjälpmedelsbehov aktualiseras efter skolstarten tar förskrivare på skolorten kontakt med hemlandstinget för samråd. Av praktiska skäl bör utprovning och förskrivning göras av skolortens förskrivare som då även har uppföljningsansvaret. Skolortens förskrivare skickar beställningen till hemlandstinget som levererar till skolorten. Hemlandstingets tar kostnadsansvaret. För vuxna personer över 18 år gäller Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013.

Om eleven vid skollov önskar ta med hjälpmedel till hemorten ansvarar eleven själv för detta och tar även kostnaden för transporten.

Service av hjälpmedel under pågående termin sköts på skolorten. Kontakt tas med hemortens förskrivare om servicen medför en kostnad för hemlandstinget. Reparation av hyrda hjälpmedel debiteras Länservice.

Hjälpmedel till föräldrar med funktionsnedsättning

Hjälpmedel kan förskrivas till föräldrar med funktionsnedsättning för att underlätta eller möjliggöra skötseln av det egna barnet. Om produkter på den öppna marknaden inte tillgodoser behovet kontaktas hjälpmedelskonsulent.

Individuell behovsbedömning och prioritering

Varje förskrivning prövas och bedöms enligt följande:

- Prioritering görs utifrån individens behov och förväntad nytta.
- I den individuella behovsbedömningen ska valet av hjälpmedel göras utifrån förväntad nytta i förhållande till kostnaden. Vid fullt jämförbara hjälpmedel väljs det som har den lägsta kostnaden.
- Byte av hjälpmedel kan göras om behovet har förändrats eller om ett annat hjälpmedel avsevärt bättre motsvarar personens behov och ger avsevärt bättre nytta. Vid byte av hjälpmedel tillämpas gällande riktlinjer.

I den individuella behovsbedömningen ska en värdering göras av följande:

- På vilket sätt hjälpmedlet kan ge förbättrad kroppsfunction, ökad aktivitetsnivå eller ökad delaktighet.
- Vilka konsekvenser det blir om hjälpmedlet inte förskrivs.
- Nyttjandegraden.

Informationsöverföring

Överrapportera förskrivansvar

Förskrivansvaret ska föras över om vårdgivaransvaret övergår till annan verksamhet/vårdgivare. Under förutsättning att överrapportering har skett övergår förskrivansvaret till den som har övertagit vården. Överrapportering ska göras till den nya förskrivaren och det ska antecknas i patientens journal hos båda parter att överrapportering har skett. För att överrapporteringen ska vara patientsäker bör den ske skriftligt och även via telefon när behov av uppföljning bör göras inom kort tid.

Överföring av hjälpmedelskostnad

I samband med att förskrivansvar överrapporteras ska även hjälpmedelskostnader för hyrda hjälpmedel överföras enligt *Samverkansavtal hjälpmedel och Prismodell*.

Informationsöverföring vid konsultation

Vid konsultation av hjälpmedelskonsulent och Länshjälpmedelsgrupp skickar förskrivaren underlag för rådgivning. Svar skickas till förskrivaren.

Kostnadsansvar för hjälpmedel

Huvudprincipen är att kostnadsansvaret ska följa förskrivningsansvaret. Den enhet förskrivaren tillhör har kostnadsansvaret.

Överrapportering och BMB (byte mottagare-betalare)

Överrapportering av förskrivansvar och överföring av hjälpmedelskostnad ska ske snarast, enligt prismodell.

Prismodell hjälpmedel

Prismodellen används av landstinget och kommunerna enligt Samverkansavtal Hjälpmedel. I prismodellen finns beskrivet vad som gäller vid hyra eller köp, utrustning, behandlingshjälpmedel och bl.a. direktförskrivning från sjukhusen.

Länssortiment

Länssortiment är det sortiment av hjälpmedel som upphandlas. Vid speciella behov då inte länssortimentet täcker behovet tag kontakt med hjälpmedelskonsulent enligt gällande rutiner.

Patientens ansvar

Förskrivaren ska informera patienten om lånevillkoren när ett hjälpmedel förskrivs. Vårdgivarens skriftliga information "Låneförbindelse" lämnas ut av förskrivaren.

Hjälpmedel är lån

Huvudregeln är att patienten lånar hjälpmedlet från vårdgivaren.

Den patient som fått hjälpmedlet förskrivet ska ansvara för att det lånade hjälpmedlet rengörs, att batterier laddas, att hjälpmedlet förvaras i lämpligt utrymme och att hjälpmedlet återlämnas väl rengjort när behovet upphört. Återlämningskravet gäller även trasiga och utslitna hjälpmedel.

I bruksanvisning eller liknande som medföljer det utlånade hjälpmedlet finns beskrivet hur hjälpmedlet ska skötas, rengöras och förvaras.

Förskrivna hjälpmedel ska återlämnas så snart behovet upphört. De hjälpmedel som återlämnas ska vara rengjorda.

Patientens ansvar för förbrukningsmaterial

Alla hjälpmedel lämnas ut kompletta och färdiga att använda.

När förbrukningsmaterialet är slut är det hjälpmedelsanvändarens ansvar att själv, i öppna handeln, införskaffa och bekosta förbrukningsmaterial till sitt hjälpmedel. Förbrukningsmaterial till hjälpmedel är sådana tillbehör som inte räknas in i hyran för hjälpmedlet och som kan köpas på den öppna marknaden.

Dyrare hjälpmedel bör försäkras

Hjälpmedelsanvändaren rekommenderas kontakta sitt försäkringsbolag för att se över sitt försäkringsskydd. I patientansvaret för utlånat hjälpmedel som används i hemmiljön ska också ingå att svara för för-

säkringsskydd mot t ex stöld och brand samt även annan oförutsedd skadehändelse.

Om patienten tappar bort eller skadar ett hjälpmedel

Hjälpmedelsanvändaren kan bli ersättningsskyldig vid förlust eller skada på ett hjälpmedel. I det fall ett hjälpmedel utsatts för skadegörelse, onormalt slitage eller skada på grund av bristande vård eller förvaring kan vårdgivaren gentemot hjälpmedelsanvändaren ställa ekonomiska anspråk. Detsamma gäller vid olycka, stöld eller brand som skadat eller förstört hjälpmedlet.

Patientens ansvar för användningen

Används hjälpmedlet till andra ändamål eller i en annan miljö än vad det är utprovat för, är det patientens ansvar om hjälpmedlet skadas eller om något olyckstillbud sker.

Personligt utprovade hjälpmedel får inte lånas ut till annan person. Om patienten ändå lånar ut hjälpmedlet till någon annan och något olyckstillbud sker är patienten och den person som lånat hjälpmedlet helt ansvariga för konsekvenserna.

Patienten får inte själv förändra hjälpmedlets funktion, till exempel anpassa det eller montera något på hjälpmedlet. Förskrivare i samråd med tekniker ska godkänna alla förändringar på ett hjälpmedel. Utförs anpassning utan godkännande vilar ansvaret helt på patienten.

Patientens eget ansvar

Om patientens hjälpmedelsbehov inte omfattas av hälso- och sjukvårdens ansvar är han eller hon hänvisad till att själv köpa produkten. Patientens ansvarar då för såväl inköp av produkten, eventuella justeringar, service och underhåll, försäkring etc. Hälso- och sjukvården har inget ansvar för den inköpta produkten.

Enkla produkter som normalt även används av personer utan funktionsnedsättning kan inte förskrivas som hjälpmedel om de finns tillgängliga på den öppna marknaden. Förskrivare av hjälpmedel ska kunna informera hjälpmedelsanvändaren var produkterna finns att köpa, hur de används och vad som är lämpligt att införskaffa för just den personen. Exempel på sådana enkla produkter är bestick, glas och väskor.

Riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning

Riktlinjerna för förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning fastställs årligen av landstinget och kommunerna. Riktlinjernas innehåll är:

1. Vilka hjälpmedel som kan förskrivas inklusive information om beslutade egenavgifter

2. Vilka yrkeskategorier som har förskrivningsrätt för respektive produktundergrupp av hjälpmedel
3. Kriterier för förskrivning inom respektive produktundergrupp samt eventuella avgränsningar mot eget ansvar

Dessutom innehåller riktlinjerna stöd till förskrivarna i förskrivningsprocessen (individuell behovsbedömning, målsättning, utprovning, information, uppföljning och utvärdering) med dokument för förskrivaren och informationsmaterial till patienten för att säkerställa kvalitet och patientsäkerhet.

Översyn av riktlinjerna för förskrivning av hjälpmedel görs årligen med den gemensamma värdegrunden och hjälpmedelspolicyn som underlag för eventuella förslag till förändringar. Förslagen tas fram av representanter från kommunerna och landstinget i samråd med Läns-hjälpmedelgruppen.

Arbetet med att se över de gemensamma riktlinjerna och föreslå förändringar består av 3 representanter från kommunernas hjälpmedelsverksamhet och 3 hjälpmedelskonsulenter från landstinget. Gruppen representeras av lika många representanter från kommunerna som från landstinget. Arbetet sker i samråd med Länshjälpmedelgruppen.

Informationsutbyte sker med handikapp- och pensionärsorganisationerna enligt beslutad rutin i landstinget. De synpunkter organisationerna lämnar ska tydligt framgå i den fortsatta beredningen.

Rådgivning av hjälpmedelskonsulent

Individuell rådgivning

När individuella råd ges är kännedom om patientens särskilda behov väsentligt för att kunna ge rådet eller genomföra utprovningen. Ibland är det nödvändigt att tillsammans med förskrivaren träffa patienten för att kunna ge råd.

Hjälpmedelskonsulent tar inte över vårdansvaret, men har ett eget yrkesansvar för de råd som ges. Individuella råd ska dokumenteras i patientjournalen. Detsamma gäller när konsultationsremiss skickas till sitteamet, kommunikations- eller kognitionsteamet. Teamen har funktionen som rådgivare och förskrivaren har ansvaret i hela förskrivningsprocessen.

Generell rådgivning

Generella råd som t.ex. vilka hjälpmedel som ingår i länsassortimentet eller vilka tillbehör som finns till ett hjälpmedel bedöms inte som en hälso- och sjukvårdsåtgärd och behöver inte dokumenteras i patientjournalen.

Specialanpassning av hjälpmedel

Inom ramen för landstingets och kommunernas ansvar ingår att vid behov individuellt anpassa hjälpmedel. Specialanpassningar som ska utföras av tekniker beställs skriftligt av förskrivaren. Leverantören har inte produktansvar för specialanpassade produkter som utförs av landstingets tekniker. Förskrivaren ansvarar för att det specialanpassade hjälpmedlet är säkert och lämpligt för personen. Teknikern har ansvar för att hjälpmedlet är lämpligt att specialanpassa samt att anpassningen är utförd på ett tekniskt korrekt sätt. Specialanpassningen ska dokumenteras och en teknisk och funktionell riskanalys ska alltid göras. Se rutiner på Hjälpmedelsportalen.

Särskild förskrivning - Länshjälpmedelsgrupp

För att säkerställa en vård på lika villkor och för att kunna ha en samlad kompetens av dyrare och lågfrekventa hjälpmedel förskrivs dessa hjälpmedel enligt särskild rutin s.k. särskild förskrivning. I riktlinjerna för förskrivning finns det angivet för vilka produkter som särskild förskrivning gäller. Vid särskild förskrivning konsulteras Länshjälpmedelsgruppen. När särskild förskrivning är aktuell skickar förskrivaren ett underlag för konsultation till Länshjälpmedelsgruppen. Hjälpmedelskonsulent presenterar inkomna ärenden. Förskrivaren har möjlighet att presentera sitt eget ärende på Länshjälpmedelsgruppens möte. Förskrivaren avgör själv om han/hon vill delta med sitt ärende.

Länshjälpmedelsgruppens uppgift är att utifrån förskrivarens underlag gemensamt **ta ställning till om förskrivning är möjlig eller inte enligt de fastställda riktlinjerna för förskrivning och ge förskrivaren ett svar.**

Det är förskrivaren som gör bedömningen i förskrivningsprocessen (d.v.s. gör en individuell behovsbedömning inklusive riskanalys, provar ut, tränar in, informerar och följer upp och utvärderar enligt uppsatt mål) enligt fastställda riktlinjer för förskrivning.

I Länshjälpmedelsgruppen bör även övriga frågor i hjälpmedelsärenden behandlas t.ex. när befintligt sortiment inte tillgodoser patientens behov eller när riktlinjerna inte är tillräckligt tydliga. Där har Länshjälpmedelsgruppen på samma sätt uppgiften att med Hjälpmedelspolicyn och Riktlinjerna för förskrivning som underlag bedöma möjligheten till förskrivning.

Länshjälpmedelsgruppens syfte och sammansättning

Syftet med Länshjälpmedelsgruppen är:

- Patientsäkerheten ska vara god vid förskrivning av dyra/rare/lågfrekventa hjälpmedel
- Prioriteringarna ska följa den etiska plattform som är beslutad av riksdagen

- Likhet över länet vid förskrivning av hjälpmedel
- Att riktlinjerna tolkas lika vid förskrivning av dyrare/lågfrekventa hjälpmedel
- Hög kompetens vid förskrivning av dyrare och lågfrekventa hjälpmedel
- Representanterna i Länshjälpmedelsgruppen ska bidra med sin kompetens (förskrivarens yrkeskompetens respektive hjälpmedelskonsulentens kompetens)
- Länshjälpmedelsgruppens ska rekommendera att den enklaste produkten som motsvarar behovet förskrivs

Sammansättning

Länshjälpmedelsgruppen består av hjälpmedelskonsulenter med kompetens gällande inkomna ärenden och av 2-3 förskrivarerepresentanter från landstinget (t.ex. barnhabilitering och logoped) samt 4-5 representanter från kommunernas hjälpmedelsverksamhet. Representationen i gruppen ska motsvaras av den sjukvårds- och hjälpmedelskompetens som behövs för att göra likvärdiga bedömningar om förskrivning kan ske.

Representanterna från kommunerna och landstinget deltar under en period på minst 2 år. Ersättare ska finnas för varje representant. Respektive huvudman utser sina representanter. Videokonferensmöten bör ske i största möjliga utsträckning för att möjliggöra att representanter från hela länet kan delta.

Samtliga ärenden behandlas i regelbundna möten förslagsvis var 14:e dag. Brådskande och prioriterade ärenden tas löpande i samråd med hjälpmedelskonsulent som behandlar inkomna ärenden. Samman kallande till mötena är enhetschef inom landstingets hjälpmedelskonsulentverksamhet. Länshjälpmedelsgruppen utformar rutiner och arbetsätt.

Den grupp av representanter från kommunerna och landstinget som har i uppgift att årligen se över riktlinjerna för förskrivning ska i samråd med Länshjälpmedelsgruppen lämna förslag på revideringar av riktlinjerna.

Förskrivning från specialistenhet

Hörhjälpmedel och hörseltekniska hjälpmedel

Hörseltekniska hjälpmedel kan endast förskrivas till den bostad som patienten är bosatt och folkbokförd på. Om en patient tappar bort ett hörhjälpmedel eller det förstörs på grund av oaksamhet från patientens sida gäller att landstinget tillhandahåller ett nytt hjälpmedel under förutsättning att patienten ersätter landstinget med hjälpmedlets restvärde.

Synhjälpmedel

Synhjälpmedel kan endast förskrivas till den bostad som patienten är bosatt och folkbokförd på.

Särskilda förhållanden**Hjälpmedel till asylsökande och flyktingar**

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 3b och 18b §§ ska landstinget och kommunerna erbjuda habilitering, rehabilitering, hjälpmedel då personen blivit bosatt inom länet.

Landstinget är skyldig att erbjuda sjukvård till asylsökande och flyktingar som vistas i landet utan att vara bosatta om de omedelbart behöver sådan. Det är den vårdansvarige läkaren som utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet bedömer om omedelbar vård eller vård som inte kan anstå föreligger. Omedelbar vård eller vård som inte kan anstå kan vid behov vara lån av rullstol eller andra hjälpmedel.

Asylsökande och andra utländska medborgare som sökt uppehållstillstånd för bosättning i Sverige är inte folkbokförda här och landstingen har begränsad skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård till dessa, samt mot övriga personer som vistas i Sverige. När utlänningar fått uppehållstillstånd och tagits emot i en kommun och folkbokförts där har emellertid landstinget/kommunerna samma skyldigheter mot dem som mot övriga personer bosatta i landet.

Asylsökande barn under 18 år har rätt till samma hälso- och sjukvård som barn som är bosatta i Sverige. Ett barn med funktionshinder bör få sådan hjälp att funktionshindret underlättas, t ex habilitering, rehabilitering och hjälpmedel.

Asyl- och flyktingsjukvård i Norrbottens läns landsting

Primärvården ansvarar för flyktingverksamheten. Rekommendation och utprovning av lämpligt hjälpmedel kan göras av landstingets förskrivare. Kostnaderna betalas centralt av primärvården.

Kontakta hjälpmedelskonsulent vid eventuella frågor.

Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i annat län och besöker Norrbotten

Huvudprincipen är att personen tar med sig sina hjälpmedel från hemlandstinget/hemkommunen. Är det inte möjligt kan hemlandstinget/hemkommunen hyra/köpa hjälpmedlet från Länservice under vistelsen i Norrbottens län. Hjälpmedel kan även förskrivas enligt Riksavtal för utomlänsvård.

Hjälpmiddelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annan ort inom länet

Huvudprincipen är att personen tar med sig sina hjälpmedel vid besök inom länet. Är detta inte möjligt ska hjälpmedelsanvändaren i god tid innan resan kontakta sin förskrivare som undersöker möjligheten att använda sig av en enklare/alternativ lösning. Förskrivaren ska kontakta hjälpmedelskonsulent inom Region Norrbotten för rådgivning.

Hjälpmiddelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annat län

Huvudprincipen är att personen tar med sina hjälpmedel vid besök i annat län. Är detta inte möjligt ska hjälpmedelsanvändaren i god tid innan resan kontakta sin förskrivare på hemorten som undersöker möjligheten att använda sig av en enklare/alternativ lösning. Förskrivaren ska kontakta hjälpmedelskonsulent inom Region Norrbotten för rådgivning.

Hjälpmiddelsanvändare som är bosatt i kommunernas särskilda boendeformer och besöker närstående

Patient som bor i kommunernas särskilda boendeformer och besöker närstående ska precis som övriga bosatta i länet ta med sig sina hjälpmedel vid besök. Är inte det möjligt ska patienten i god tid innan besöket kontakta sin förskrivare som undersöker möjligheten att använda sig av en enklare/alternativ lösning. Vid behov kan förskrivaren kontakta hjälpmedelskonsulent för rådgivning.

Dubbelutrustning av hjälpmedel som fyller samma funktion kan endast förskrivas i undantagsfall. Särskilda omständigheter behandlas i Länshjälpmedelsgruppen.

Hjälpmedel vid resor utomlands

Grundprincipen är att personliga hjälpmedel kan medtas vid tidsbegränsad utlandsvistelse.

Kostnader för reparation eller förebyggande underhåll som uppstår under tiden bekostas inte av vårdgivaren. Patienten ansvarar för kostnaden, antingen själv eller genom försäkring.

Patienten bör kontakta sitt försäkringsbolag för att se över sitt försäkringsskydd gällande de hjälpmedel som tas med på resan.

Kostnader som uppkommer i samband med att hjälpmedel transporteras till/från, eller används i utlandet ersätts inte av vårdgivaren.

Hjälpmedel som kräver fortlöpande teknisk service kan inte förskrivas för användning utomlands. Detta gäller även hjälpmedel som kräver någon form av montering i bostad eller dylikt.

Hjälpmedel till fritidsbostad

Hjälpmedel till fritidsbostad är personens eget ansvar och kan inte förskrivas. Hjälpmedel förskrivas till den bostad som patienten är bosatt och folkbokförd på. Vid resa se ovanstående texter.

Hjälpmedel till svensk medborgare bosatt i utlandet och vid vistelse utomlands

Svenska medborgare som är folkbokförda och bosatta i Sverige men vistas utomlands kan få hjälpmedel förskrivna i samband med personligt besök hos ansvarig förskrivare.

Kostnadsansvaret stannar hos vårdgivaren. Kostnader som uppkommer i samband med att hjälpmedel transporteras till/från, eller används i utlandet ersätts inte av vårdgivaren. Hjälpmedel som kräver fortlöpande teknisk service kan inte förskrivas för användning utomlands. Detta gäller även hjälpmedel som kräver någon form av montering i bostad eller dylikt.

Förskrivning och utlämning av hjälpmedel till utlandssvensk i samband med vård för akut sjukdom eller skada som uppkommit under vistelsen här i landet sker genom det vårdgivande sjukhusets försorg. En patient som är berättigad till nödvändig vård, betalar till landstinget samma vårdavgifter som personer som är bosatta i Sverige. Patienten omfattas därmed också av högkostnadsskyddet i hälso- och sjukvårdslagen. De pensionärer med svensk pension som är bosatta i ett annat EU-land och som reser till Sverige har rätt till all vård till vanlig patientavgift. Deras svenska EU-kort gäller inte i Sverige, utan de ska uppvisa intyg från Svenska Försäkringskassan vid vårdtillfället. Kostnaden för denna vård ska faktureras Försäkringskassan Gotland. Pensionärer som är bosatta i Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz använder sitt utländska EU-kort för att intyga rätten till nödvändig vård vid tillfällig vistelse i Sverige. Med pension avses bl.a. inkomst-, tilläggs- och premiepension samt sjuk- eller aktivitetsersättning.

Staten har kostnadsansvaret för utlandsvård som ges till personer som inte är folkbokförda eller kvarskrivna i Sverige, exempelvis utlandsboende pensionärer som har sin huvudsakliga pension från Sverige.

Hjälpmedel till utländsk medborgare bosatt och/eller arbetar i Sverige

Utländska medborgare med uppehållstillstånd längre tid än ett år och stadigvarande bosättning inom Norrbottens län får hjälpmedel förskrivna enligt de regler som gäller för bosatta svenska medborgare. Ansvarig vårdgivare är kostnadsansvarig för förskrivna hjälpmedel.

En person som är bosatt i ett annat EU/EES-land och arbetar i Sverige har rätt till hjälpmedel på samma sätt som om den vore bosatt här. Försäkringskassan ersätter vårdgivaren om personen är registrerad i försäkringskassan eller har rätt att registreras.

Hjälpmedel till utländsk medborgare på tillfälligt besök

Utländska medborgare på tillfälligt besök är inte berättigade till att kostnadsfritt låna hjälpmedel. En person som tillfälligt vistas i Sverige

och kan visa upp EU-kortet har rätt till sådana hjälpmedel som bedöms nödvändiga.

Hyra av hjälpmedel för privatpersoner

Det är möjligt för privatpersoner att själv hyra vissa enklare hjälpmedel för tillfälligt behov från Länservice. Se Hjälpmedelsportalen.

Personer som flyttar inom länet

Då en person flyttar inom länet tar han/hon med sig sina hjälpmedel. Personen ansvarar själv för flytt av hjälpmedel, speciella rutiner gäller för fast monterade hjälpmedel. Kontakta hjälpmedelskonsulent för information. Hjälpmedelsanvändaren ska kontakta sin förskrivare och meddela den förestående flyttningen. Förskrivaren överrapporterar de aktuella hjälpmedlen och uppföljningsansvaret till den nya förskrivaren. Betalningsansvaret flyttas över till mottagande enhet.

Personer som flyttar till annat län

Då en person flyttar från Norrbotten ska personen kontakta sin förskrivare. Förskrivaren kan samråda med hjälpmedelskonsulent. Huvudprincipen är att endast nödvändiga hjälpmedel tas med. Äganderätten för de hjälpmedel som får medföras tillfaller patientens nya landsting/kommun (motsvarande) med krav på ekonomisk ersättning. Se särskild rutinbeskrivning (Flytt ärenden till och från länet) på Hjälpmedelsportalen.

Personer som flyttar till länet

Se särskild rutinbeskrivning (Flytt ärenden till och från länet) på Hjälpmedelsportalen.

Personer som flyttar till annat land

Då en person flyttar från Norrbotten ska personen kontakta sin förskrivare. Förskrivaren ska kontakta hjälpmedelskonsulent för rådgivning.

Riksavtal för utomlänsvård

Hjälpmedel

Enligt Riksavtal för utomlänsvård (giltighet fr.o.m. den 1 januari 2015), gäller följande för hjälpmedel:

Ett hemlandsting ersätter ett vårdlandsting som förskriver och utlämnar hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning.

De hjälpmedel som fordrar avancerad service och underhåll ska förskrivas av hemlandstinget. Detta gäller även de hjälpmedel som kräver installation, som måste anpassas med hänsyn till berörd persons bostadsförhållanden eller vardagliga miljö i övrigt.

I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kr ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget.

Oavsett värdet på hjälpmedlet ägs de av hemlandstinget.

Kommentarer till riksavtalet

Ett vårdlandsting kan förskriva och utlämna vissa hjälpmedel till en utomlänspatient vid besök i landstinget om kostnaden understiger 10 000 kr. I dessa fall tillämpar vårdlandstinget sitt eget regelverk. Ambitionen är att underlätta för personer med funktionsnedsättning att få sina behov av olika hjälpmedel tillgodosedda för att därmed kunna leva ett normalt liv även vid besök i annat landsting. Detta gäller både vid akuta behov och icke akuta när personer med funktionsnedsättning behöver låna vissa hjälpmedel.

Uppgår kostnaden till mer än 10 000 kr ska samråd ske med hemlandstinget för att vårdlandstinget även i dessa fall ska ha rätt till ersättning.

Om ett hjälpmedel kräver någon form av installation, avancerad service och underhåll som kräver produktspecifik kompetens eller måste anpassas till berörd persons bostadsförhållanden etc. ska det förskrivas och betalas av den funktionshindrades hemlandsting. Lokala varianter vad gäller att hyra hjälpmedel kan förekomma.

Övrigt

Hemsjukvård som tillhandahålls av kommunerna regleras inte i riksavtalet.

Information till förskrivare vid utomlänsvård

Kontakta hjälpmedelskonsulent för tolkning av riksavtalet. Observera att dubbelförskrivning av hjälpmedel endast kan ske i undantagsfall.